

Barcelona vista des de la literatura universal

“Barcelona en la Literatura Universal” és una sèrie de llibres publicada per l'Ajuntament de la ciutat que acostua el públic lector a autores i autors que han escrit sobre Barcelona des d'altres literatures. Els volums d'aquesta col·lecció són una invitació a llegir obres sovint poc conegudes a casa nostra, però sobretot a veure la ciutat amb uns altres ulls.

Joan Ferrarons i Llagostera —

Barcelona ocupa un lloc destacat dins de les lletres catalanes, fins al punt que ja és indissociable de noms tan cèlebres com els de Mercè Rodoreda, Quim Monzó, Juan Marsé o Manuel Vázquez Montalbán, tots ells fills d'aquesta ciutat. No té res d'estrany que —a excepció d'autors com George Orwell, Jean Genet i algunes plomes del *boom* llatinoamericà— el patrimoni literari barceloní es nodreixi sobretot

d'escriptores i escriptors catalans i espanyols; al capdavant, la catalana i l'espanyola són les cultures més presents a la ciutat.

Aquest fet, però, sovint ens fa oblidar que, abans i tot d'esdevenir un indret tan cosmopolita, Barcelona ja va ser lloc de pas per a un bon nombre d'autores i autors que escrivien des de tradicions literàries diferents, i això és justament el que ens proposa descobrir la sèrie “Barcelona en la Literatura

Universal”, els dos primers volums de la qual han arribat a les llibreries durant la primavera.

Aquesta col·lecció de llibres, doncs, es pregunta pel lloc que ocupa la ciutat en altres paisatges literaris amb la voluntat d'esbrinar les escriptores i els escriptors que hi han passat o hi han viscut, les obres que han escrit sobre la ciutat o, d'aquí estant, els nexes que hi han establert i les xarxes que han teixit amb les lletres locals.

Cal dir, però, que aquests volums no se centren en països ni agrupen les autores i els autors per “literatures nacionals”, sinó en funció de la llengua en què escriuen. Tot i que són fruit de recerques profundes i minucioses, tampoc no pretenen ser treballs acadèmics ni oferir catàlegs exhaustius d'obres que tractin de Barcelona; més aviat proposen un recorregut o una genealogia d'escriptores i escriptors amb la intenció d'invitar el públic lector a descobrir i llegir obres noves que el portin a veure la ciutat amb uns altres ulls. I és que la sèrie parteix de la convicció que la identitat d'una ciutat és també, en part, fruit d'aquest joc de mirades.

Els dos llibres que obren la sèrie se centren en la literatura en italià i en francès. La tria no ha estat gens difícil atesos els vincles, tant històrics com de veïnatge, que Barcelona manté amb els territoris d'on provenen aquests idiomes, així com el fet que les comunitats que els parlen són de les més nombroses que acull la ciutat.

Solare, notturna e sonora

El primer volum es titula *Solare, notturna e sonora* —mots amb què el novel·lista i dramaturg Massimo Bontempelli va descriure Barcelona— i és obra d'Amaranta Sbardella, estudiosa de la literatura, gran coneixedora de les lletres catalanes i traductora a l'italià de Joan Sales, Mercè Rodoreda, Salvador Espriu, Eva Baltasar i Irene Solà, entre d'altres.

Sbardella rastreja les petjades de diverses plomes italianes per la ciutat, i n'investiga les trajectòries, les obres i les influències. Amb ella

© CCCB / Robert Ramos

Virginie Despentes ha residit a Barcelona, experiència que va plasmar a *Apocalipsis bebé* (2020). A la fotografia, durant un acte al CCCB.

Josep Maria de Sagarra, Luigi Pirandello i l'empresari Josep Canals, cap al 1920.

descobrim que, des d'Itàlia, s'ha vist la nostra ciutat com una Nàpols catalana, com una mena de Gènova o, encara, com una germana de Milà, segons l'òptica de cada escriptora o escriptor. L'autora posa l'accent en el context social que ha emmarcat els intercanvis culturals i literaris entre Barcelona i Itàlia, al qual dedica els dos primers capítols, i, a més de parlar de poesia, narrativa i dramàtica, estén la mirada al teatre i al cinema, igualment considerats per l'autora —a parer nostre, amb encert— “arts de la paraula”. Cal esmentar aquí Xavier Valls, l'excel·lent traductor que ha portat al català la prosa àgil i llegidora, humana i a voltes irònica, de Sbardella.

La ciutat incandescent

El segon volum és *La ciutat incandescent*, a cura de Ricard Ripoll, traductor al català d'Amin Maalouf, Marguerite Yourcenar i de l'obra completa de Lautréamont, entre d'altres. (Nota al marge: no és casualitat que els dos primers llibres de la sèrie siguin obra d'una traductora i un traductor, perquè aquest ofici precisament consisteix a bastir ponts entre cultures.)

El treball de Ripoll investiga com ha anat canviant la imatge de la ciutat que es desprèn de la prosa francesa, des de la mirada folkloritzant del Romanticisme fins a l'actualitat, passant pel surrealisme i el dadaisme, la guerra, el franquisme

i les últimes dècades. El llibre és especialment interessant perquè no solament té en compte les veus que ens arriben de França, sinó que obre la mirada a autors i autors provinents d'altres indrets, com ara Bèlgica, Suïssa, el Quebec o el Marroc. Segons Ripoll, aquestes obres sovint han posat de manifest el caràcter incandescent de Barcelona.

Actualment es troba en preparació un tercer volum, a càrrec de Maria Teresa Vera-Rojas, estudiosa de la literatura caribenya, veneçolana i espanyola des d'una perspectiva que integra els estudis culturals, de gènere, la teoria *queer* i el feminisme post- i descolonial. Aquest llibre estarà dedicat a la literatura llatinoamericana i serà diferent de la resta, perquè tractarà només de dones escriptores. Vera-Rojas, doncs, rescatarà moltes autores poc conegudes i traçarà una innovadora genealogia literària que entrellagarà Barcelona amb les lletres llatinoamericanes, des de finals del segle XIX fins a l'actualitat.

Com es veu, els volums de “Barcelona en la Literatura Universal” no segueixen una recepta fixa, sinó que cadascun té un plantejament i una personalitat diferents, però sempre amb la mateixa intenció: desvetllar la curiositat del públic lector barceloní i animar-lo a llegir obres que parlen de la nostra ciutat des d'altres literatures. Així doncs, bona lectura!

La tria dels dos llibres que obren la sèrie, centrats en la literatura en italià i en francès, no ha estat gens difícil, atesos els vincles històrics i de veïnatge.

Barcelona en la Literatura Universal

Els dos primers volums de la col·lecció, *Solare, notturna e sonora* (Amaranta Sbardella, 208 pàgines) i *La ciutat incandescent* (Ricard Ripoll, 192 pàgines) s'han publicat el 2025. Ajuntament de Barcelona